

Županijsko natjecanje iz povijesti

3. ožujka 2026.

3. kategorija: I. (prvi) razred

Zaporka:

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

	65	%
--	-----------	---

Upute natjecateljima

- 1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
- Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
- Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
- Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
- Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
- Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
- Ispit piši isključivo pisanim, ne tiskanim slovima. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
- Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZOM u školskoj godini 2025./2026.
- 9. Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
- Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Županijskoga povjerenstva.
- Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____ (predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____ (član Županijskoga povjerenstva)
3. _____ (član Županijskoga povjerenstva)

1. Pozorno promotri povijesni izvor i odgovori na pitanja.

	3
--	---

Slika 1. Keramička posuda.

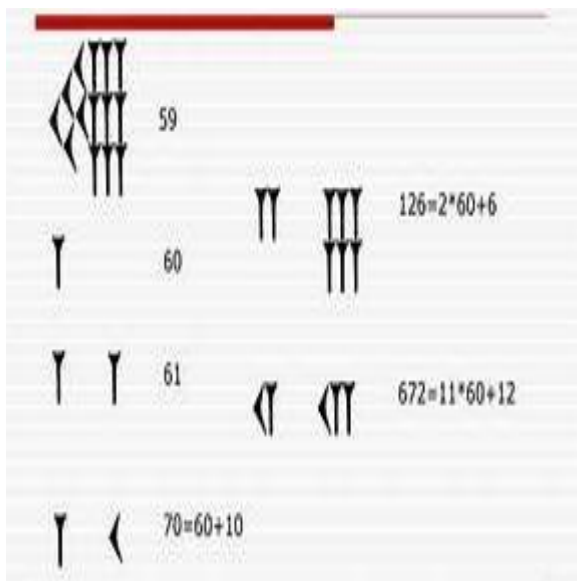
1.1. U kojemu je današnjem gradu
pronađen prikazani povijesni izvor?

1.2. Koja je bila svrha prikazane posude,
prema mišljenju arheologa?

1.3. Što, prema mišljenju arheologa,
prikazuju ukrasi na posudi?

2. Pozorno promotri slikovni prilog i odgovori na pitanja.

	3
--	---

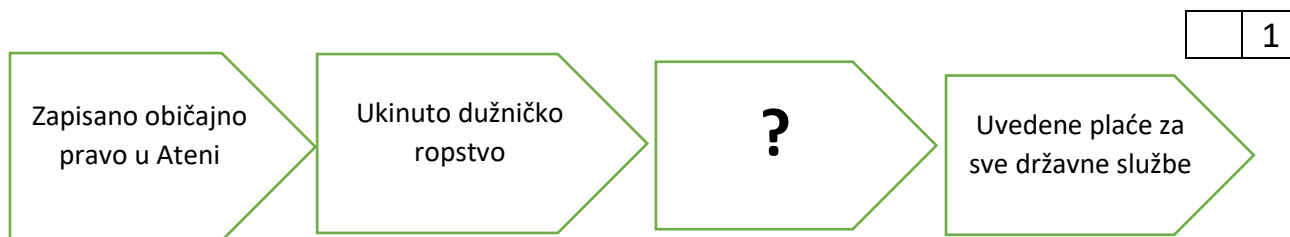
Slika 2. Brojevni sustav iz razdoblja starog vijeka.

2.1. Koji je broj osnova za računanje
prema prikazanom prilogu?

2.2. Na kojemu se prostoru koristio
prikazani brojevni sustav?

2.3. Kako se naziva prikazani brojevni
sustav?

3. Koji od navedenih događaja nedostaje na mjestu upitnika? Zaokruži jedan točan odgovor.

- A. ozakonjeno dužničko ropstvo
- B. nasljedni kralj vlada uz eupatride
- C. ukinuta podjela vlasti na temelju bogatstva
- D. uspostavljena vlast tridesetorice

4. Pozorno pročitaj priloženi suvremeni novinski tekst i odgovori na pitanje.

	2
--	---

...To je jedan fenomen koji je koncentriran u jugozapadnoj Francuskoj i sjevernoj Španjolskoj. Riječ je o prapočecima ljudske umjetnosti i prvim crtežima koje su ljudi radili. Najstariji crteži su stari oko 30 tisuća godina. Osim na područjima koje sam spomenuo, gotovo da takvih slikarija nema na cijelom svijetu. Tek ima nekoliko razbacanih lokaliteta u Rusiji i Rumunjskoj. To je prvi nalaz tog tipa u Hrvatskoj i drugi na Balkanu. Ovo otkriće stavlja Hrvatsku na globalnu kartu lokaliteta s pećinskom slikarstvom i daje Hrvatskoj jednu dodatnu vrijednost. To je naša Altamira, (...)

Kako se zove i gdje se nalazi nalazište iz teksta?

---

5. Pozorno promotri prikazani povijesni izvor i odgovori na pitanje.

	1
--	---

Slika 3. Kameni reljef iz razdoblja starog vijeka.

Koji je napredak u izradi bojnih kola ostvaren, a prikazan je na priloženom povijesnom izvoru?

---

6. Pozorno promotri prikazani povijesni izvor i odgovori na pitanja.

	3
--	---

Slika 4. Materijalni povijesni izvor iz starog vijeka.

6.1. O kojemu se izumu radi?

6.2. Uz koje je područje vezana prva uporaba prikazanog predmeta?

6.3. Koja je pretpostavljena svrha upotrebe predmeta?

---

7. Pozorno prouči rekonstrukciju tehničkog dostignuća i odgovori na pitanja.

	2
--	---

Slika 5. Rekonstrukcija tehničkog dostignuća iz razdoblja starog vijeka.

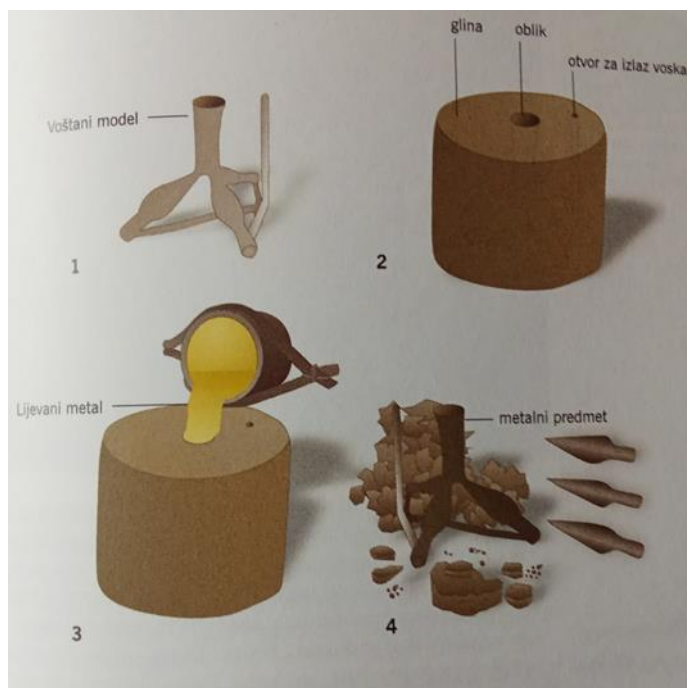
7.1. Kako se zove rekonstrukcija tehničkog dostignuća na slikovnom povijesnom izvoru?

7.2. Čemu je služilo prikazano tehničko dostignuće?

---

8. Pozorno promotri rekonstrukciju obrade metala u starom vijeku i odgovori na pitanje.

	1
--	---

Kako se zove prikazano unaprjeđenje
obrade metala?

1. voštani model
2. glina, oblik, otvor za izlaz voska
3. lijevani metal
4. metalni predmet

Slika 6. Rekonstrukcija izuma iz razdoblja starog vijeka.

9. Pozorno pročitaj tekst povijesnog izvora iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja na temelju povijesnog izvora i svojega prethodno stečenog znanja.

	5
--	---

Naredio je, da se preostali dugovi ukinu, a ubuduće da nitko ne uzima novac na tijelo. Najveći broj svih pisaca podjednako kaže, da se to razduženje sastojalo u poništenju zadužnica, a s njima se štoviše slažu i pjesme. (...) se naime u njima hvali, da sa zemlje, koja je zbog duga bila založena,

Na način mnogi mače kamen – teški dug;

I robovaše prije, sad je slobodna (misli se zemlja).

A od građana, koji su zbog novca pali u ropstvo, jedne je vratio iz tuđine, koji su jezik atički zaboravili tumarajuć kojekud;

A onim, što su ropstvo tu podnosili baš grdno, kažu, dao je slobodu.

(...)

Nije se međutim svidio ni jednima ni drugima; povrijedio je, naprotiv, bogataše, jer je poništio zadužnice, a još više siromahe, jer nije podijelio zemlju, čemu su se oni nadali (...)

9.1. Koja su dva problema atenskog društva opisana u izvoru?

9.2. Koji je atenski zakonodavac ozakonio opisani običaj?

9.3. Koji je atenski zakonodavac ukinuo opisani običaj?

9.4. Čija je vladavina uspostavljena zbog nezadovoljstva promjenama opisanim u izvoru?

---

10. Pozorno pročitaj tekst povijesnog izvora iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja koristeći se povijesnim izvorom i svojim prethodnim znanjem.

	3
--	---

Stojeći tada na čelu naroda, četvrte godine poslije propasti tirana, (...) razdijeli najprije čitavo stanovništvo na deset fila umjesto četiri dotadašnjih, hoteći ga izmiješati da bi ih više imalo dijela u građanskom pravu...(...)

10.1. Koji je atenski zakonodavac podijelio Atenu na deset fila prema izvoru?

10.2. Tko je bio tiranin iz izvora?

10.3. Kako se zove organ vlasti opisan u izvoru?

---

11. Pozorno pročitaj tekst povijesnog izvora iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja koristeći se pisanim izvorom i svojim prethodno stečenim znanjem.

	3
--	---

Zato procijeni imutak građana, pa je one, koji dobivahu pet stotina mjera suhih i jednako tekućih plodova, uvrstio u prvi razred i nazvao ih pentakosiomedimni. U drugi je razred svrstao one, koji su mogli hraniti konja ili dobivati tristo mjera (...) Zeugiti se prozvaše oni, koji pripadahu trećem imovnom razredu (...) Svi se pak ostali nazivahu teti; njima nije dao pristup ni u jednu državnu službu; jedino su svojim sudjelovanjem u narodnoj skupštini i u sudovima imali udjela u državnoj upravi.

11.1. Kako se zove podjela vlasti opisana u izvoru?

11.2. Koji je atenski zakonodavac proveo opisanu podjelu vlasti?

11.3. Zašto je opisana reforma promijenila demokratski poredak u Ateni?

---

12. Pozorno promotri podatke u tablici i odgovori na pitanja.

	3
--	---

Društveni sloj	Procjena broja pripadnika društvenog sloja
Spartijati	Oko 10 000
Perijeci	Oko 80 000 do 100 000
Heloti	Oko 180 000 do 250 000

Tablica 1. Procjena broja pripadnika pojedinog društvenog sloja u Sparti.

12.1. Što je od navedenog bila posljedica u načinu života Spartijata s obzirom na prikazane brojčane odnose? Zaokruži jedan točan odgovor.

- A. život prožet pripremom za rat
- B. poticala se potrošnja i raskoš
- C. osnovan je veliki broj kolonija
- D. nastojanja da se poboljša položaj robova

12.2. Navedi najmanje dva obilježja položaja robova specifična za Spartu.

---

13. Poveži organe vlasti i njihove nadležnosti u doba Solona.

	4
--	---

Eklezija _____	1. predlaže zakone, a članovi su predstavnici 4 rodovske file
Bule _____	2. savjetodavna vlast i sud za ubojstva i teški kriminal (bivši arhonti)
Areopag _____	3. devetorica koji imaju vrhovnu izvršnu, sudsku, vjersku i vojnu vlast
Arhonti _____	4. narodna skupština
	5. zapovjednici vojske

14. Pozorno pročitaj tekst povijesnog izvora iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja.

	2
--	---

1.

Atenski ustav naziva se demokracijom jer poštuje interese ne manjine već cijelog naroda. Kada je riječ o rješavanju privatnih sporova, svi su jednaki pred zakonom; kada je riječ o postavljanju jedne osobe ispred druge na položaje javne odgovornosti, ono što je važno nije pripadnost određenoj klasi, već stvarna sposobnost koju čovjek posjeduje. Nitko, sve dok ima sposobnost služiti državi, ne drži se u političkoj anonimnosti zbog siromaštva.

Tukidid

2.

Osnovni princip demokratskog državnog uređenja je sloboda. Obično se tako misli kao da je to jedino državno uređenje u kojemu građani uživaju slobodu, jer je, kažu, sloboda cilj svake demokracije. Prva karakteristika slobode je naizmjenično vladati i biti podređen. U demokraciji se to pravo sastoji u jednakosti – ali to nije jednakost prema vrijednosti već prema nadmoći. Pošto je pravo tako shvaćena, masa postaje vrhovni gospodar i najviši je zakon i najviša pravda ono što odluči većina. Kaže da svi građani trebaju biti jednaki pa se događa da u demokraciji siromašni građani imaju veću vlast nego bogati, jer ih ima više, a odluka većine predstavlja vrhovni zakon.

Aristotel

14.1. Koja je prednost demokracije prema prvom izvoru?

14.2. Što je nedostatak demokracije prema Aristotelu?

---

15. Pozorno pročitaj tekst Diodora Sicilskog iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja na temelju teksta povijesnog izvora i svojega prethodno stečenog znanja.

	3
--	---

Ali kasnije, oni koji su se bojali ugleda koji je [Temistoklo] uživao, i drugi koji su zavidjeli njegovoj slavi, zaboravili su njegove zasluge državi i počeli se truditi umanjiti njegovu moć i umanjiti njegovu preuzetnost. Prije svega, uklonili su ga iz Atene, koristeći protiv njega ono što se naziva (...), instituciju koja je usvojena u Ateni nakon svrgavanja tiranije(...)

A zakon je sljedeći: Svaki građanin napisao je ime čovjeka koji je po njegovom mišljenju imao najveću moć uništiti demokraciju; a čovjek koji je dobio najveći broj (...) bio je prisiljen otići u prognostvo iz svoje rodne zemlje na razdoblje od deset godina.

15.1. Kako se naziva običaj opisan u izvoru?

15.2. Tko je uveo u politički život Atene opisani običaj?

15.3. Koji nedostatak opisanog običaja opisuje izvor?

---

16. Pozorno pročitaj Herodotov tekst povijesnog izvora i odgovori na pitanja na temelju povijesnog izvora i svojega stečenog znanja.

2

Ranio je sam sebe i svoje mazge pa se dovezao zapregom na trg kao da je pobjegao neprijateljima koji su ga tobože htjeli ubiti dok se vozio u polje, a molio je narod da mu dodijeli osobnu stražu (...) učvrstio je svoju samovladu uz pomoć mnogobrojnih pristaša (...)

16.1. Čija je vladavina bila posljedica opisanih događaja?

16.2. Kako se naziva opisani oblik vladavine?

---

17. Pozorno pročitaj Herodotov opis dostignuća starog vijeka i odgovori na pitanje na temelju povijesnog izvora i svojega stečenog znanja.

1

U dužini se proteže četiri dana plovidbe, a iskopan je tako široko da dvije troveslarke mogu tjerane veslima ploviti usporedo; voda je u nj dovedena iz Nila (...) Kanal vodi uz podnožje ovih planina od zapada u dugom potezu prema istoku i zatim skreće prema klisurama i ide od planina prema zenitu i jugo do Arabljanskog zaljeva (...)

U razdoblju kojega je vladara nastao opisani kanal?

---

18. Pozorno pročitaj tekst povijesnog izvora čiji su autori Aristotel i Plutarh i odgovori na pitanja.

	5
--	---

1.

Stoga i kad nisu potrebiti neke uzajamne pomoći, (ljudi) ipak ništa manje ne teže suživljenju. A uz to ih okuplja i zajednički probitak, na koliko svakog pojedinog zapada udio u dobru življenju. Stoga je upravo to najviša svrha, a zajedničko je svima i pojedincu. Ali ljudi se združuju i poradi samoga življenja, i održavaju državno zajedništvo...Očito je, dakle, kako oni državni poretki koji uzimaju u obzir zajednički probitak, ti su i ispravni jer, prema onome što je jednostavno pravedno; oni ipak koji se obaziru samo na (probitak) vladatelja, pogrešni su i zastrane su ispravnih državnih poredaka; ti su naime samosilnički, a država je zajednica slobodnih ljudi.

Aristotel

2.

„Najprije ti uvedi demokraciju u svojoj kući“ rekao je Likurg, prema tradiciji, čovjeku koji ga je poticao da uvede demokraciju.

Plutarh

18.1. Koja dva razloga za život ljudi u zajednici navodi Aristotel?

18.2. Koje je obilježje poretka koje Aristotel smatra ispravnim?

18.3. Kakav je bio stav Likurga prema demokraciji prema drugom izvoru? Kakav je poredak prema tradiciji uveo Likurg u svom polisu?

---

19. Pozorno pročitaj povijesne izvore iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja.

	3
--	---

1.

Od svih misaonih bića, mi žene smo najnesretnija vrsta....Muškarac naprotiv, kada mu dosadi biti u kući s obitelji, izađe vani te u društvu s prijateljem zaboravi na dosadu. Za razliku od njega, mi moramo uvijek gledati jednu te istu osobu. Govore da mi u kući živimo život bez

opasnosti, dok se oni tamo bore kopljima, ali to je pogrešno razmišljanje. Ja bih radije sudjelovala u tri bitke nego jednom rodila.

2.

(Bog) je stvorio tijelo i dušu muškarca sposobna da podnese hladnoću i vrućinu, putovanja i vojne pohode, dakle vanjske aktivnosti. Ženama, koje nisu bile fizički toliko snažne, Bog je namijenio kućanske poslove. Osim toga, Bog je ženama dodijelio zadatak čuvanja obiteljskih dobara, znajući da je za takvu obavezu dovoljna duša koja osjeća strah te je veći osjećaj (dio) straha dodijelio ženi nego muškarcu.

19.1. Iz čije je perspektive opisan položaj grčke žene u 1. izvoru?

19.2. Koja je bila uloga grčke žene u društvu prema 2. izvoru. Navedi dva argumenta iz izvora.

---

20. Pozorno pročitaj tekst povijesnog izvora iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja na temelju teksta izvora i svojega stečenog znanja.

	3
--	---

Kad je Kalip, sin Aristokla, bio arhont, a tajnik Vijeća Poliksen, sin Ksenokratov (...) Vijeće je odlučilo da će Stefan, koji je prije bio rob Lamprona, biti slobodan, a njegovo oslobođenje treba biti upisano u svetište Atene (...)

20.1. Koji je običaj opisan u izvoru?

20.2. Navedi dva načina na koja se postajalo robom u antičkoj Grčkoj.

---

21. Pozorno promotri povijesni zemljovid i povijesne izvore te odgovori na pitanja.

	4
--	---

21.1. Kojim je brojem na povijesnom zemljovidu obilježeno mjesto na kojemu se nalazi građevina obilježena slovom **A**? _____

21.2. Kojim je brojem na povijesnom zemljovidu obilježeno mjesto na kojemu se nalazi građevina obilježena slovom **B**? _____

21.3. Kojim je brojem na povijesnom zemljovidu obilježeno mjesto na kojemu je pronađen predmet obilježen slovom **C**? _____

21.4. Kojim je brojem na povijesnom zemljovidu obilježeno mjesto nalaska predmeta obilježenog slovom **D**? _____

1. Povijesni zemljovid Europe u razdoblju prapovijesti.

Slika 7. Arheološki nalazi.

22. Pozorno pročitaj povijesni izvor iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja na temelju povijesnog izvora i svojega stečenog znanja.

	3
--	---

Zato je Periklo, sada pogotovo sasvim pustivši uzde narodu, državom upravljao prema njihovoj želji (...) Pored toga, poslao je tisuću naseljenika na Herzonez, pet stotina na Naks, dvjesto pedeset na Andro i tisuću u Trakiju među Bizanćane, a druge opet u Italiju (...)

22.1. Koji je proces opisan u izvoru?

22.2. Navedi najmanje dva uzroka opisanog procesa.

---

23. Pozorno promotri slikovne priloge kovanica iz razdoblja starog vijeka i odgovori na pitanja.

	2
--	---

23.1. Uz čiju je vladavinu vezan početak uporabe prikazanog srebrnog novca?

23.2. Koji je polis kovao ovakav novac?

Slika 8. Srebrna kovanica, avers i revers, iz razdoblja antičke Grčke.

24. Pozorno pročitaj tekst povijesnog izvora iz razdoblja antičke Grčke i odgovori na pitanja.

	1
--	---

Pizistrat upravljao je državom , kako je rečeno, umjereno (...)

I siromašnima je pozajmao* novaca za rad njihov, te su se mogli prehranjivati težeći zemlji. A činio je to iz dvaju razloga: da ne borave u gradu, nego ostaju rastrkani po selima, i da, živeći u primjerenoj imućnosti i svojim se poslovima baveći, nemaju ni želje niti vremena brinuti se za državne poslove. (...)

Zato je i općinske suce postavio i sam je često izlazio u sela, da nadgleda i miri zavađene, kako ne bi silazili u grad i zanemarivali svoje poslove.

*pozajmljivao

Zašto je prema tekstu izvora Pizistrat pomagao seljacima? Navedi jedan argument iz izvora.

---

25. Pozorno promotrite rekonstrukciju groba i odgovori na pitanja.

	2
--	---

Kola s kotačima

Nakit, oružje, posuđe

Slika 9. Rekonstrukcija groba.

25.1. Koji je narod pokapao svoje mrtve uz ovakve grobne priloge?

25.2. Za koje je od navedenih povijesnih razdoblja karakterističan ovakav način pokapanja?
Zaokruži jedan točan odgovor.

- A. bakreno doba
- B. željezno doba
- C. neolitik
- D. mezolitik